

Zonne-energie in de gemeente Haren

Beleidsnotitie voor zonnepanelen op daken en op de grond

Gemeente Haren, 18 december 2017

Zonne-energie in de gemeente Haren: beleidsnotitie voor zonnepanelen op daken en op de grond

Opstellers: P. Teerhuis en Y. van Dijk

Datum: 18 december 2017

Status: definitief

Inhoud

1.	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Duurzaam ruimtegebruik	4
1.3	Doel	5
2.	Beleidsambities	6
2.1	Rijk	6
2.2	Provincie Groningen	6
2.3	Gemeente Haren	7
3.	Context en bepaling bijdrage duurzame energietransitie in Haren	9
3.1	Elektriciteitsverbruik in Haren	9
3.2	Realisatie opgave op daken	9
3.3	Realisatie opgave op andere wijzen	10
4.	Visie en afwegingskader zonne-energie	11
4.1	Kleinschalige opwekking van zonne-energie	11
4.1.1	Zonnepanelen op daken	12
4.1.2	Zonnepanelen op de grond (erf of tuin)	13
4.1.3	Zonnepanelen op en bij monumenten en het beschermd dorpsgezicht	13
4.2	Grootschalige opwekking van zonne-energie: zonneparken	15
4.2.1	Zonneparken in het stedelijk gebied	16
4.2.2	Zonneparken in het buitengebied	16
4.3	Maatwerktraject zonneparken in het buitengebied	17
4.3.1	Zonneparken grenzend aan het stedelijk gebied	18
4.3.2	Solitaire zonneparken groter dan 10.000m ²	18
4.5	Bescherming van bomen, houtwallen en houtsingels	19
5.	Procedurele aspecten	20
5.1	Omgevingsaspecten	20
5.2	Procedure tot aanwijzing zonneparken	20
	Bijlage 1 Analyse landschappelijke waarden gemeente Haren	21
	Bijlage 2 juridisch kader voor plaatsing zonnepanelen	24
	Bijlage 3 Stedelijk gebied	25
	Bijlage 4 Omgevingsaspecten	26

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Duurzame energie kan op vele manieren worden opgewekt en is belangrijk voor het leefmilieu en toekomstige generaties. Zonne-energie is de laatste jaren sterk in opkomst, ook in de gemeente Haren. Het aandeel in het totale verbruik is weliswaar nog klein maar de hoeveelheid duurzaam opgewekte energie neemt snel toe. Steeds meer burgers, ondernemers en overheden spannen zich in om de energievoorziening te verduurzamen. Ook de gemeente Haren wil de opwekking en het gebruik van duurzame energie stimuleren en ziet veel kansen om meer zonne-energie te realiseren. Inmiddels hebben diverse partijen interesse getoond om ook op grootschalige wijze energie op te wekken, bijvoorbeeld in het buitengebied.

Zonnepanelen dienen op een zorgvuldige wijze ingepast te worden in het landschap en de bebouwde omgeving. Er zijn nu al veel mogelijkheden om op een kleinschalige wijze zonnepanelen te plaatsen, bijvoorbeeld op daken. Zonnepanelen op daken, tuinen of in het landelijke gebied kunnen van invloed zijn op de leefomgeving en worden niet door iedereen gewaardeerd. De gemeente heeft immers ook de ambitie om de landschappelijke waarden duurzaam te beschermen. In onze visie heeft duurzaamheid niet alleen betrekking op energie maar ook op de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. De ambities om meer zonne-energie mogelijk te maken én de ruimtelijke kwaliteit te behouden vormen de aanleiding van deze notitie. De opgave is om beide ambities met elkaar te verenigen zodat een meerwaarde wordt bereikt voor de leefomgeving.

1.2 Duurzaam ruimtegebruik

Om invulling te geven aan deze opgave hanteren wij het principe van duurzaam meervoudig ruimtegebruik. Hierbij wordt er naar gestreefd dat meerdere functies zoveel mogelijk gecombineerd worden op één locatie, zodat de impact op de ruimtelijke kwaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt. Concreet betekent dit dat plaatsing op daken van gebouwen van woningen of (agrarische) bedrijfsgebouwen de voorkeur heeft. De plaatsing van zonnepanelen op daken is onder voorwaarden vergunningsvrij¹ (maar niet regelvrij). De initiatiefnemer moet eerst onderzoeken of plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen of bouwwerken mogelijk is om alvorens over te gaan op plaatsing op de grond. De schaduwwerking van aanpalende gebouwen of bomen kan hiervoor een argument zijn. Wij vinden het belangrijk dat altijd sprake moet zijn van een goede ruimtelijke plaatsing en inpassing van de zonnepanelen. Dit geldt zowel voor het stedelijk als het landelijk gebied.

Zonneparken, waarbij op een grootschalige wijze energie wordt opgewekt zijn ook denkbaar. Een zonnepark in het landelijke gebied is in verband met de landschappelijke waarden in principe uitgesloten. Een zonnepark in het buitengebied is alleen aanvaardbaar indien deze wordt gerealiseerd op specifiek daarvoor aangewezen locatie. De (mogelijke) locaties worden aangewezen door Gedeputeerde Staten op basis van een integrale gebiedsvisie van de gemeente. Voor dergelijke zonneparken dient een inrichtingsplan te worden opgesteld en een maatwerktraject te worden doorlopen. Het doel van dit traject is dat de landschappelijke inpassing gegarandeerd wordt. Dit maatwerktraject is gebaseerd op beleid van de provincie

¹ Artikel 2.6 Bijlage II Besluit omgevingsrecht

Groningen. In hoofdstuk “4.2 Grootschalige opwekking van zonne-energie: zonneparken” worden de voorwaarden waaraan zonneparken moeten voldoen nader toegelicht.

In het ruimtelijk beleid van de gemeente, dat is vertaald in bestemmingsplannen en beheersverordeningen, is geen regeling opgenomen voor het mogelijk maken van zonnepanelen. In de Kadernota Buitengebied uit 2013 is vastgesteld dat voor installaties van zonnepanelen in het buitengebied een eigenstandige procedure gevoerd moet worden.

1.3 Doel

In deze notitie bieden we een ruimtelijk afwegingskader met heldere voorwaarden voor het realiseren van zonne-energie in de gemeente Haren. Het afwegingskader bevat voorwaarden voor de beoordeling van kleinschalige plaatsing op daken en op de grond alsmede voorwaarden voor de beoordeling van grootschalige zonneparken. Het afwegingskader is samengevat in een tabel in bijlage 2. De keuze voor het plaatsen van zonnepanelen is gebaseerd op de opgave om energie duurzaam te produceren en op het beleid van de gemeente om het unieke karakter van het Harense landschap te beschermen.

2. Beleidsambities

De klimaatverandering en het opraken van energiebronnen raakt iedereen en vereist actie van de samenleving. De energietransitie vraagt om extra inspanningen om het gebruik van fossiele energie terug te dringen door energie te besparen en duurzaam op te wekken. Het Rijk, de provincies en gemeenten dienen ambitie te tonen, richting te geven en duidelijkheid te bieden voor bedrijven, particulieren en andere organisaties.

2.1 Rijk

Mede dankzij het Klimaatakkoord van Parijs en andere Europese afspraken moet Nederland de komende decennia de CO₂-uitstoot drastisch verminderen. Het Rijk volgt de Europese klimaatdoelstellingen om in 2050 een CO₂-arme energievoorziening te hebben. Voor 2020 is het doel gesteld om 14% van de energie duurzaam op te wekken. Deze doelstelling is opgenomen in het in 2013 gesloten nationale 'Energie-akkoord voor duurzame groei'. In dit akkoord hebben meer dan 40 maatschappelijke partners (waaronder de VNG) afspraken gemaakt over het verduurzamen van de energievoorziening. Om dat te bereiken heeft het Rijk verschillende regelingen in het leven geroepen. Het gaat om zowel subsidies zoals de Subsidie Duurzame Energie+ (SDE+) als fiscale regelingen zoals bijvoorbeeld de Energie- investeringsaftrek (EIA) voor bedrijven of de Regeling Verlaagd Tarief (de postcoderoosregeling) voor collectieve zonnedaken/zonneparken.

Het Rijk vraagt gemeenten ruimtelijk beleid te maken en de mogelijkheden te verruimen, zodat de energietransitie kan worden bevorderd. Daarnaast voorziet de huidige regelgeving van het Rijk inmiddels in het plaatsen van zonnepanelen op het dak van een woning of een bedrijfsgebouw. Er worden voorwaarden gesteld ten aanzien van monumenten, beschermde stads- en dorpsgezichten en de afstand van zonnepanelen tot aan de dakrand.

2.2 Provincie Groningen

In december 2016 heeft de provincie Groningen het programma Energietransitie 2016-2019 vastgesteld. In dit programma heeft de provincie haar ambities en doelen vastgelegd om te komen tot meer inspanningen op het gebied van energiebesparing, het gebruik van duurzame energie te stimuleren en het energiesysteem te veranderen. Hierin wil de provincie als onderdeel van de Energy Valley regio koploper in Nederland zijn. Het doel van de provincie Groningen is om 21% van de gebruikte energie duurzaam op te wekken in 2020. Voor het buitengebied heeft de provincie zich concreet ten doel gesteld om 300 MW aan zonneparken in 2020 gerealiseerd te hebben. De provincie zet in op een snelle uitbreiding van zonne-energie op zowel gebouwen als bij collectieve initiatieven zoals zonneparken. De provincie zet hierbij experts in om lokale overheden en initiatiefnemers te adviseren over vraagstukken op het gebied van ruimtelijke inpassing, businesscases en over partijen die betrokken kunnen worden.

In de Provinciale Omgevingsverordening zijn regels opgenomen ten aanzien van zonnestroom. De Omgevingsverordening vormt het planologische toetsingskader voor het ruimtelijke beleid van de gemeente. De provincie geeft in haar beleid aan dat een bestemmingsplan of beheerverordening niet voorziet in de plaatsing van zonneparken.

Met een omgevingsvergunning kan hiervan worden afgeweken. In een inrichtingsplan dient rekening te worden gehouden met achtereenvolgens:

- de historische gegroeide landschapsstructuur;
- de afstand tot andere ruimtelijke elementen;
- en evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van de voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie.

Handreiking locatiekeuze en ontwerp zonneparken

De provincie Groningen heeft samen met stakeholders beleid ontwikkeld om de opwekking van zonne-energie te faciliteren. In maart 2017 heeft de provincie een handreiking opgesteld voor de locatiekeuze en inpassing van zonneparken. Het doel van de handreiking is om initiatiefnemers en overheden houvast te bieden bij hun rollen in het ontwikkelen en beoordelen van plannen.

Voor alle zonneparken is het uitgangspunt om tot een onderbouwde locatiekeuze te komen en met een inpassingsplan te komen. De provincie wil het buitengebied vrijwaren van ongebreidelde groei van het aantal zonneparken. Voor vrij liggende locaties in het buitengebied geldt een “nee, tenzij-”regime. Alleen op basis van een integrale gemeentelijke gebiedsvisie kunnen Gedeputeerde Staten (GS) locaties los in het buitengebied aanwijzen. Om tot maatwerk te komen definieert de provincie geen maximale omvang voor zonneparken. Tot slot vindt de provincie lokale participatie belangrijk.

2.3 Gemeente Haren

In mei 2015 heeft de gemeenteraad de Basisnotitie Duurzaamheid 2015-2017 vastgesteld. Hierin staan mogelijkheden benoemd die richting geven aan het duurzaamheidsbeleid van Haren. De gemeente ziet de noodzaak om duurzame energie te stimuleren en onderzoekt hoe zij haar bijdrage aan de klimaatopgave kan realiseren. Daarom geeft zij sinds enkele jaren het goede voorbeeld door zonnepanelen op gemeentelijke gebouwen te plaatsen en door informatie beschikbaar te stellen voor inwoners en bedrijven, bijvoorbeeld via het Energieloket.

In het collegeprogramma 2014-2018 is uitgesproken om kleinschalige duurzame opwekking van energie binnen de gemeente te stimuleren. Ook is uitgesproken om de natuur en het landschap te beschermen en te behouden. Beide ambities dienen ruimtelijk goed op elkaar afgestemd te worden. Dit geldt vooral nu er ook initiatieven zijn om op een grootschalige wijze zonne-energie te op te wekken. Daarom heeft het college op 14 juni 2016 besloten om de initiatieven voor zonneparken pas in behandeling te nemen als een beleidskader voor zonne-energie is vastgesteld.

In 2013 heeft de gemeenteraad de Kadernota Buitengebied vastgesteld. In deze nota staat de visie voor behoud en ontwikkelingen voor de drie karakteristieke landschappen die in de gemeente Haren worden onderscheiden: de Drentsche Aa, de Hondsrug en de Hunzelaagte. In de Kadernota is vastgesteld dat de grootschalige opwekking van zonne-energie (buiten bouwvlakken) op onder andere percelen met een agrarische of natuurbestemming is uitgesloten. Verder is vastgesteld dat een initiatief voor de realisatie van een installatie voor de opwekking van zonne-energie nader afgewogen dient te worden op basis van een eigenstandige procedure. Het college moet dan een afweging van belangen maken of het wenselijk en aanvaardbaar is om

van het bestemmingsplan af te wijken. Indien uit de afweging blijkt dat een initiatief ruimtelijk aanvaardbaar is dan kan met een Omgevingsvergunning medewerking worden verleend. Deze beleidskeuze is gemaakt om de landschappelijke waarden in het landelijke gebied te beschermen en verrommeling te voorkomen.

Participatie en draagvlak

Betrokkenheid en draagvlak van omwonenden is van groot belang voor het halen van klimaatdoelen. De gemeente onderkent het belang van zonne-energie maar realiseert zich ook dat de woonomgeving van mensen kan veranderen. De maatschappelijke acceptatie van zonneparken kan worden vergroot als omwonenden worden betrokken bij de realisatie en kunnen delen in de opbrengst. Zonneparken die door of met omwonenden worden gerealiseerd, hebben ook meer draagvlak dan parken waar omwonenden weinig tot geen zeggenschap over hebben. De gemeente stelt daarom als voorwaarde van een zonneparkproject, dat er een participatieplan wordt opgesteld. In dit participatieplan wordt ingegaan op de procesparticipatie (hoe kunnen stakeholders en omwonenden meebeslissen) en de financiële participatie (hoe kunnen stakeholders en omwonenden meeprofitieren).

De oprichting van energiecoöperaties zoals Duurzame Regio Haren U.A. past in de ambitie van de gemeente om initiatieven van onderop te stimuleren. Zij kan een rol spelen om het draagvlak en acceptatie van zonnestroom in de directe woonomgeving te bevorderen en omwonenden mee te laten delen in de opbrengst en mede-eigenaar te worden. De gemeente geeft daarom voorrang aan initiatieven waarbij lokale en/of regionale energie coöperaties een rol spelen.

3. Context en bepaling bijdrage duurzame energietransitie in Haren

Om inzichtelijk te maken wat nodig is om een bijdrage te leveren aan de energietransitie, is het totale elektriciteitsverbruik in Haren afgezet tegen het aandeel dat duurzaam is opgewekt.

3.1 Elektriciteitsverbruik in Haren

In 2016 werd er in Haren 62,5 miljoen kilowattuur (kWh) verbruikt, waarvan een derde door huishoudens (www.energieinbeeld.nl). Een daling van het stroomverbruik is in de toekomst te verwachten doordat apparaten en verlichting zuiniger worden en verspilling meer wordt tegengegaan. Tegelijkertijd kunnen we een stijging verwachten door een toename van elektrische voertuigen en het feit dat we geleidelijk van het aardgas af zullen gaan. In dat laatste geval zal een deel van de gebouwde omgeving worden verwarmd met behulp van elektriciteit. In hoeverre het verbruik in de toekomst zal stijgen of dalen is niet exact te voorspellen. In deze analyse gaan we uit van een verbruik van 62,5 miljoen kWh per jaar.

In 2016 stonden er 732 zonnepaneelinstallaties geregistreerd die gezamenlijk 2 miljoen kWh opwekten; circa 3% van het totale verbruik. Er is dus nog een lange weg te gaan om de Harense energievoorziening te verduurzamen. Wanneer we 62,5 miljoen kWh geheel met zonnepanelen willen opwekken hebben we ongeveer 285.000 zonnepanelen nodig². Overigens wordt dan nog geen rekening gehouden met verschil tussen vraag en aanbod van stroom. Zonnepanelen wekken 's nachts geen stroom op en in de winter beduidend minder dan in de zomer.

3.2 Realisatie opgave op daken

Op basis van de 2 miljoen kWh die op 732 daken wordt opgewekt kunnen we berekenen dat op een gemiddeld dak 13 zonnepanelen liggen. Zouden we op elk vastgoedobject met elektriciteitsaansluiting zonnepanelen plaatsen (9.168 objecten, Energie in Beeld), dan kunnen er bijna 120.000 panelen op de daken liggen. Kanttekening is dat momenteel lang niet de maximale potentie van de daken wordt benut. Op basis van gegevens van de zonnekaart (figuur 1) blijkt dat er gemiddeld (zowel grote als kleine daken meegerekend) meer dan 30 panelen op een dak passen, of 275.000 panelen op alle daken in de gemeente.

In de praktijk blijkt echter niet ieder dak geschikt te zijn voor zonnepanelen. Zoals de zonnekaart laat zien is het ene dak minder geschikt voor zonnepanelen dan andere. Dit heeft te maken met de oriëntatie van het dak en eventuele schaduwobjecten. Daarnaast moet ook gekeken worden naar het type dak; rieten daken lenen zich doorgaans niet goed voor zonnepanelen. Ook zijn daken constructie-technisch lang niet altijd geschikt.

Al met al lijkt een opgave van 100.000 zonnepanelen op daken zeker haalbaar. Resteert nog een aantal van 185.000 zonnepanelen of de inzet van andere vormen van duurzame energie om de elektriciteitsvraag te kunnen dekken.

² Uitgaande van een piekvermogen van 250 Wp per paneel en een opbrengst van 0,875 kWh/Wp.

Figuur 1 Weergave Zonnekaart (www.zonnekaart.nl)

3.3 Realisatie opgave op andere wijzen

De resterende 185.000 panelen kunnen bijvoorbeeld gerealiseerd worden doordat particulieren en bedrijven zonnepanelen voor eigen gebruik te plaatsen op het eigen erf. Uit een globale meting van de gemiddelde perceelgrootte van woningen in het buitengebied blijkt dat deze voldoende ruimte biedt voor het aanleggen van zonnepanelen voor eigen gebruik. Percelen met vrijstaande woningen hebben een gemiddelde omvang van 2.495m² en percelen van aanéén gebouwde woningen gemiddeld 495m². Hierbij wordt opgemerkt dat het gaat om een globaal berekend gemiddelde. Als zowel het dak als het erf niet geschikt zijn dan kan men eventueel ook participeren in coöperatieve vormen voor de opwekking van zonne-energie in de vorm van een zonnepark in de gemeente Haren of elders.

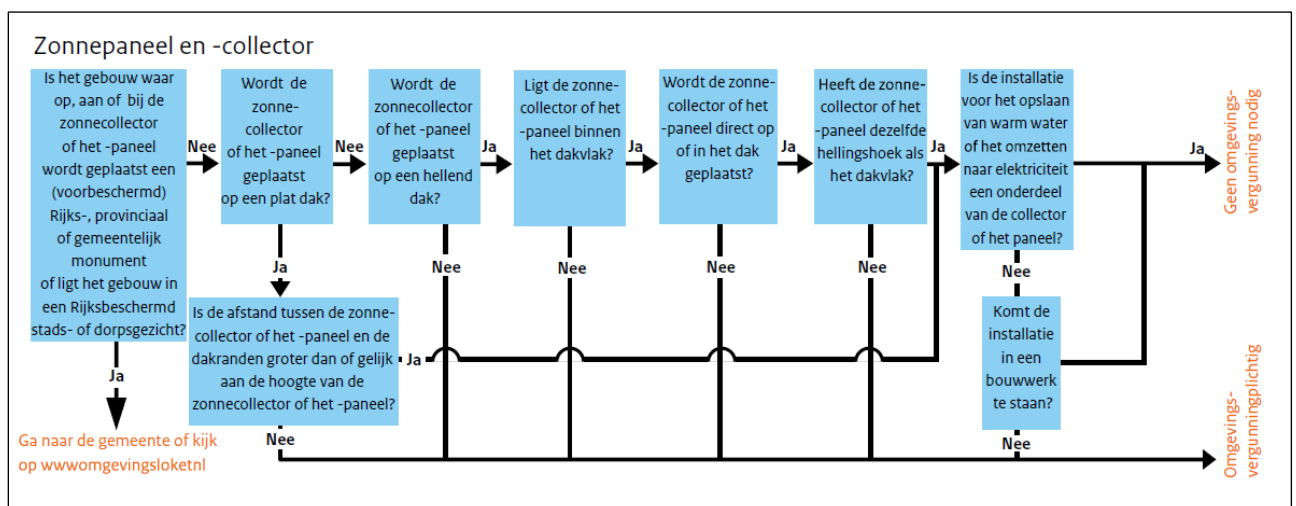
4. Visie en afwegingskader zonne-energie

In onze opgave om de productie van zonne-energie te bevorderen, is *duurzaam (of meervoudig) ruimtegebruik* een belangrijk uitgangspunt. Duurzaam meervoudig ruimtegebruik betekent dat meerdere functies gecombineerd worden op één locatie en dat de kwaliteit van het landschap leidend is. De landschappelijke kwaliteit van de gemeente Haren is uniek maar ook kwetsbaar. Het is daarom van groot belang dat bewust wordt omgegaan met de natuur-, landschappelijke en cultuurhistorische waarden (zie bijlage 1). Dit betekent dat wij alleen ruimte bieden aan initiatieven als bovengenoemde aspecten als uitgangspunt worden genomen. Op deze wijze kunnen wij sturing geven aan onze ambities om zowel het gebruik van duurzame energie te bevorderen als de ruimtelijke kwaliteit te beschermen.

In het navolgende afwegingskader is het principe van duurzaam ruimtegebruik onderverdeeld in twee categorieën, namelijk kleinschalige en grootschalige opwekking van zonne-energie. In het afwegingskader staan ruimtelijke plaatsingsvoorwaarden beschreven die bij de beoordeling van initiatieven in acht genomen moeten worden. In bijlage 2 is per situatie aangegeven welke juridische regels in acht genomen moeten worden.

4.1 Kleinschalige opwekking van zonne-energie

Bij kleinschalige toepassing gaat het om het plaatsen van zonnepanelen op daken van gebouwen (woningen, agrarische bedrijven) en het gebruik van tuinen en erven van woon- en bedrijfsbestemmingen en agrarische bouwpercelen. Afhankelijk van de situatie is het plaatsen vergunningsplichtig of vergunningsvrij. In onderstaand schema staat aangegeven wanneer een vergunning nodig is.³

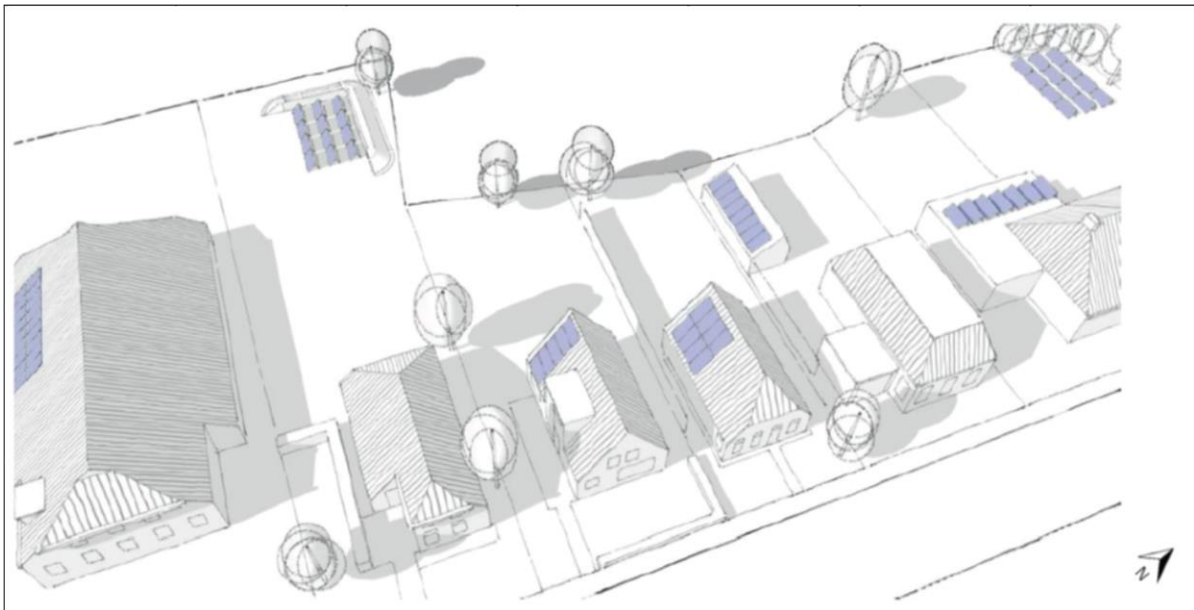
Uit het schema blijkt dat de plaatsing van zonnepanelen op daken in de meeste gevallen vergunningsvrij is, maar niet regelvrij. Naast een aantal specifieke eisen ten aanzien van de plaatsing, bijvoorbeeld de afstand tot de dakrand en het dakvlak, moet worden voldaan aan het Bouwbesluit en het burenrrecht uit het burgerlijk Wetboek. Voor het plaatsen van zonnepanelen op of bij een monument of in een beschermd dorpsgezicht moet meestal Omgevingsvergunning worden aangevraagd. In paragraaf

³ Bron: brochure zonnecollectoren en zonnepanelen, Rijksoverheid, 2012

4.1.3 zijn de voorwaarden beschreven voor de plaatsing van zonnepanelen op en bij monumenten.

4.1.1 Zonnepanelen op daken

De zonnekaart wijst uit dat veel daken geschikt zijn voor zonnepanelen. Het heeft daarom de voorkeur om zonnepanelen zoveel mogelijk op daken te plaatsen. Elke initiatiefnemer dient vooraf te onderzoeken of plaatsing van zonnepanelen op daken van gebouwen en/of bouwwerken en overkappingen (zowel binnen als buiten de bebouwde kom) mogelijk is. Pas als dit niet mogelijk is, kan desgewenst worden overgegaan op plaatsing op de grond. De provinciale welstandsorganisatie Libau heeft een brochure opgesteld met heldere en eenvoudige tips voor het plaatsen van zonnepanelen op daken en tuinen (Figuur 2).⁴

Figuur 2 Impressie van zorgvuldige plaatsing van zonnepanelen op gebouwen en tuinen (Libau 2015).

Voor het vergunningvrij plaatsen van zonnepanelen op daken gelden de volgende voorwaarden:

- De zonnepanelen moeten op een dak worden geplaatst;
- De zonnepanelen moeten een geheel vormen met de installatie voor het opwekken van elektriciteit. Als dat niet het geval is, dan moet die installatie binnen in het betreffende gebouw worden geplaatst;
- Komen de zonnepanelen op een schuin dak, dan geldt dat:
 - de panelen niet mag uitsteken en dus aan alle kanten binnen het vlak van het dak moet blijven;
 - de panelen in of direct op het dakvlak moet worden geplaatst;
 - de hellingshoek van de panelen hetzelfde moet zijn als die van het dakvlak waarop ze worden geplaatst;
- Komen de het zonnepanelen op een plat dak, dan geldt dat de panelen ten minste net zo ver verwijderd moet blijven van de dakrand als het paneel hoog is. Is het hoogste punt van het paneel bijvoorbeeld 50 centimeter, dan moet de afstand tot de dakrand(en) ook minimaal 50 centimeter zijn.

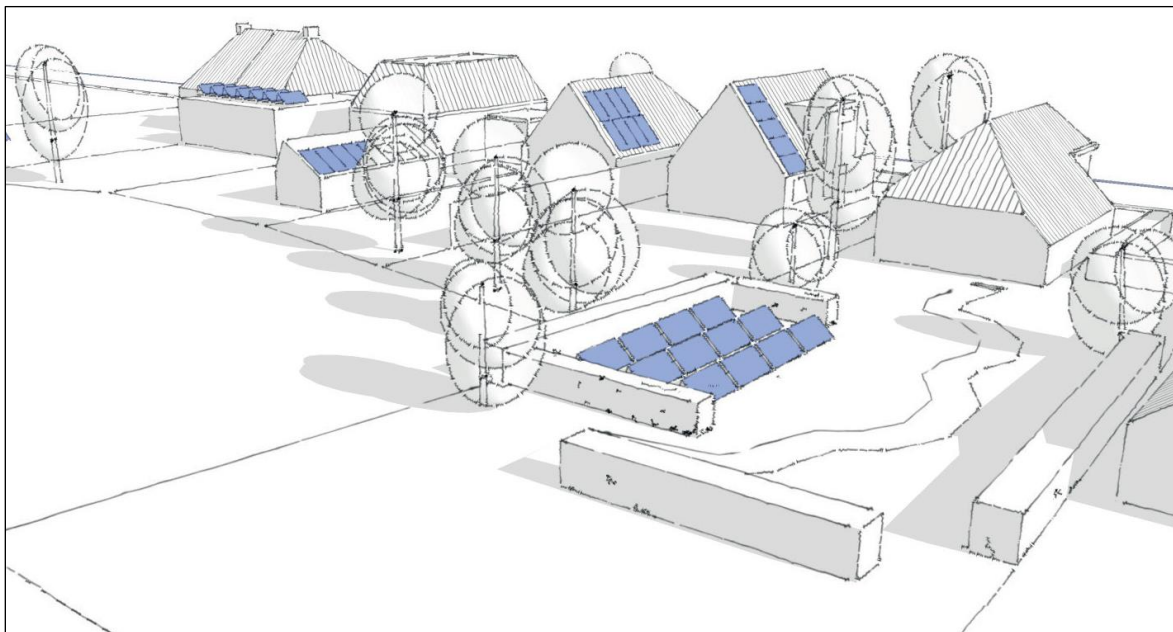
⁴ Bron: http://www.libau.nl/wp/wp-content/uploads/Ruimte_voor_zon_Libau.pdf

4.1.2 Zonnepanelen op de grond (erf of tuin)

Als een dakopstelling niet mogelijk is dan vormt een opstelling op de grond bij een woning, bedrijf of agrarisch bedrijf wellicht een alternatief. In de meeste gevallen passen zonnepanelen “bij recht” in het bestemmingsplan c.q. de beheersverordening. Dit betekent dat een omgevingsvergunning nodig is voor de realisatie van zonnepanelen. Uit oogpunt van behoud van landschappelijke waarden zijn kleinschalige opstellingen van zonnepanelen in agrarische bestemmingen aansluitend bij de bovengenoemde functies niet toegestaan.

De welstandsorganisatie Libau heeft in de brochure “Ruimte voor de zon” een aantal tips opgenomen die een initiatiefnemer in acht kan nemen voor een zorgvuldige en mooie inpassing op het erf:

- plaats de panelen op enige afstand van gebouwen op het zij- en achtererf;
- rangschik de panelen in een regelmatig patroon en beperkt de hoogte van de installatie;
- neem de panelen op in het ontwerp van de tuin en maak daarbij gebruik van de hoogte verschillen of van de elementen die bij het landschap passen zoals een heg, houtwal of talud.

Figuur 3 Impressie van zorgvuldige plaatsing van zonnepanelen op gebouwen en tuinen (Libau 2015)

4.1.3 Zonnepanelen op en bij monumenten en het beschermd dorpsgezicht

In Haren is een groot gebied aangewezen als beschermd dorpsgezicht, dit is globaal het gebied aan weerszijden van de Rijksweg Haren en Glimmen. De dorpskern van Glimmen en het winkelgebied in Haren zijn hiervan uitgezonderd. Het besluit tot aanwijzing van het beschermde dorpsgezicht is vertaald naar bestemmingsplannen. Daarnaast kent de gemeente Haren Rijks- en gemeentelijke monumenten. Het gaat hierbij niet alleen om gebouwen. Ook tuinen en andere terreinen kunnen een monumentale waarde hebben.

Bij eigenaren met een monumentaal pand of een pand in het beschermd dorpsgezicht kan ook de behoefte bestaan om zonne-energie op te wekken. Dit betekent dat we een zorgvuldig evenwicht moeten vinden tussen de belangen van deze eigenaren en het openbare belang (bescherming van monumentale en cultuurhistorische waarden). Ook het maatschappelijke belang om met zonnepanelen duurzame energie op te wekken speelt hierbij een rol. Om sturing te geven aan deze belangen zijn voorwaarden opgesteld.

Zonne-energiesystemen in, aan, op of bij monumenten zijn vergunningplichtig. Ook in beschermde stads- en dorpsgezichten is hiervoor vaak een omgevingsvergunning noodzakelijk. Dit volgt uit het Besluit omgevingsrecht (Bor).

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) somt de verschillende activiteiten op, die een rol spelen bij de omgevingsvergunning. Een werk of ingreep kan onder meerdere activiteiten vallen. De regels maken geen onderscheid tussen zonnepanelen en -collectoren. Voor beide geldt dus hetzelfde.

De activiteiten betreffen:

1. Bouwen in een beschermd stads-of dorpsgezicht;
2. Wijzigen van een (rijks-)monument;
3. Bouwen in, aan, op of bij een monument.

Voor zover panden zijn gelegen in een beschermd dorpsgezicht of zijn aangewezen als gemeentelijk of rijksmonument wordt aan de zichtbaarheid van deze panden vanuit de openbare ruimte een grotere waarde gehecht dan aan een optimale plaatsing van zonnepanelen. Dit kan betekenen dat de oriëntatie van de panelen op de zon minder rendement oplevert. Voor monumenten en gebouwen in het beschermd dorpsgezicht geldt dat plaatsing van zonnepanelen op de grond de voorkeur geniet. Hiervoor gelden de voorwaarden die zijn aangegeven in paragraaf 4.1.2. Indien plaatsing op de grond niet mogelijk is dan kan worden gekeken naar een dakopstelling. Hierbij wordt opgemerkt dat plaatsing op een schuin dakvlak van het hoofdgebouw in beginsel is uitgesloten. Een ondergeschikt plat dak of een dak van een bijgebouw heeft de voorkeur. Pas als deze opties niet mogelijk zijn dan dienen de volgende voorwaarden⁵ in acht genomen te worden:

- Het plaatsen van zonnepanelen op het dakvlak dat is gekeerd naar de openbare weg is niet toegestaan;
- Zonnepanelen zijn niet/zo min mogelijk zichtbaar vanaf de openbare weg;
- Zonnepanelen op daken met bijzondere vormen (rond, veelhoekig, spits, bol of hol) is niet toegestaan;
- Het plaatsen van zonnepanelen vereist een goede ordening. Alle elementen op een dak (dakramen, dakkappen, schoorstenen en zonnepanelen e.d.) zijn ondergeschikt aan het dakvlak (niet meer dan 50% van het dakvlak);
- Zonnepanelen worden op de onderste helft van het dakvlak geplaatst;
- Zonnepanelen worden geplaatst richting de achtergevel bij zijdakvlakken;
- Bij boerderijen zijn zonnepanelen op het woonhuisgedeelte niet toegestaan, wel op het deel van het (oorspronkelijke) schuurgedeelte;
- Zonnepanelen worden uitgelijnd met bestaande elementen op het dak;

⁵ Bovenstaande voorwaarden zijn gebaseerd op de brochure Zonne-energieplannen en monumenten: Wegwijzer voor vergunningverleners van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, 2012

- Aan de zijkanten van het dakvlak dient minimaal één dakpanrij zichtbaar te blijven;
- De zonnepanelen worden geplaatst in één blok zonder verspringingen;
- De kleurstelling van de zonnepanelen dient afgestemd te worden op het materiaal van de dakbedekking. De zonnepanelen zijn egaal van kleur zonder lichte rasterpatronen en randen. Reflectie van zonnepanelen dient te worden voorkomen;
- Andere zichtbare onderdelen zoals kabels, leidingen en bevestigingsmiddelen mogen niet afwijken in glans en kleur;
- Zonnepanelen op daken van bijzonder materiaal zoals riet, zink, koper, zeldzame typen van dakpannen en leien zijn niet toegestaan.
- Bovengenoemde randvoorwaarden gelden ook voor andere energiebesparende dakelementen zoals zonneboilers e.d.

Vergunningsplichtige activiteiten op monumenten dienen te worden voorzien van een advies van de Monumentencommissie.

4.2 Grootschalige opwekking van zonne-energie: zonneparken

De gemeente wil ook ruimte bieden voor zonneparken in stedelijk gebied, aansluitend aan stedelijk gebied of los in het buitengebied. Een zonnepark is gedefinieerd als:

Een ruimtelijk samenhangende grondgebonden of drijvende installatie voor het opwekken van energetisch of thermisch vermogen uit zon, groter dan 200m².

In een zonnepark worden zonnepanelen seriematig op de grond geplaatst of op stellages. Deze stellages kunnen variëren in hoogte. Daarnaast zijn voorzieningen nodig zoals een transformatorhuisje die de opgewekte energie omzet en geschikt maakt voor aansluiting op het elektriciteitsnet. Ook kunnen hekwerken of ander afschermdende objecten zoals groen (hagen en singels) of water nodig zijn.

Zonneparken hebben een grootschalig en bedrijfsmatig karakter en zijn in strijd met het bestemmingsplan. Om een zonnepark te realiseren dient een tijdelijke ontheffing te worden verleend voor maximaal 30 jaar. Zonneparken kunnen in zowel het stedelijke als in het buitengebied worden gerealiseerd. Onder het buitengebied wordt verstaan het gebied dat geen deel uitmaakt van het stedelijke gebied (zie kaart in bijlage 3). Deze kaart is opgesteld door de provincie Groningen en maakt deel uit van de Provinciale Omgevingsverordening.

De provincie Groningen maakt onderscheid in twee categorieën zonneparken met een bedrijfsmatig karakter. Zonneparken met een oppervlakte van 200m² tot 10.000m² en zonneparken met een oppervlakte van meer dan 10.000m². Voor locaties aansluitend aan het stedelijk gebied hanteert de provincie een 'ja, mits'- regime. Voor losliggende locaties in het buitengebied hanteert de provincie een 'nee, tenzij'-regime. Met dit regime wil de provincie het buitengebied vrijwaren van een ongebreidelde groei van het aantal zonneparken. Onderstaande tabel (Figuur 4) geeft het onderscheid aan in de verantwoordelijkheid tussen gemeenten en provincie voor wat betreft de eindafweging van het resultaat van de maatwerkbenadering.

Beleidsruimte voor zonneparken en verdeling van bevoegdheden tussen provincie en gemeenten.

		GEMEENTE: < 1 Ha - PROVINCIE: ≥ 1 Ha		PROVINCIE	
	GEMEENTE	buitengebied			
		aangrenzend aan stedelijk gebied		aangrenzend aan bouwblok	los in landelijk gebied
		bij stedelijke kernen	bij dorpen		
kleinschalig	✓	passend bij de aard en schaal van de kern ✓	passend bij de aard en schaal van de kern ✓	bedrijfseigen activiteit ✓	GS kan locaties aanwijzen ✗
grootschalig	✓	passend bij de aard en schaal van de kern ✓	nvt	nvt	GS kan locaties aanwijzen ✗

Figuur 4 Bron: Handreiking locatiekeuzen en ontwerp zonneparken, provincie Groningen 2017

4.2.1 Zonneparken in het stedelijk gebied

Uit oogpunt van duurzaam ruimtegebruik is een zonnepark het meest kansrijk in combinatie met andere (stedelijke) functies. Zonneparken in het stedelijk gebied hebben de voorkeur boven zonneparken in het buitengebied. Niet alleen omdat zonneparken in de jurisprudentie worden aangemerkt als een stedelijke activiteit⁶ maar ook omdat stedelijke activiteiten in het buitengebied niet thuishoren en in principe zijn uitgesloten. Overigens beschouwt de provincie Groningen zonneparken ook als een stedelijke ontwikkeling. De gemeente is bevoegd gezag voor zonneparken in het bestaand stedelijk gebied.

4.2.2 Zonneparken in het buitengebied

Hoewel zonnepanelen in het stedelijk gebied de voorkeur hebben, is ook gekeken naar eventuele geschikte locaties in het buitengebied van Haren. Vanwege de schaal hebben zonneparken in het buitengebied grote technische, organisatorische en financiële voordelen. Toch passen ze vanwege hun monofunctionele en industriële karakter minder goed in het waardevolle landelijk gebied van de gemeente Haren. Een zonnepark dat gecombineerd wordt met andere (bestaande) functies kan ruimtelijk aanvaardbaar zijn indien dit aansluit bij het uitgangspunt van duurzaam ruimtegebruik. De landschappelijke kenmerken van Haren worden daarbij in acht genomen. Op basis van een integrale visie kunnen GS locaties voor zonneparken aanwijzen in het buitengebied.

Gebiedsanalyse voor zonneparken

Een zonnepark heeft een sterke invloed op de ruimtelijke kwaliteit en de beleving daarvan. Om tot een goede inpassing van zonnepanelen in de omgeving te komen, zijn de ligging en de landschappelijke waarden sterk bepalend. De gemeente heeft in het Landschapsontwikkelingsplan en de Kadernota Buitengebied een analyse gemaakt van de landschappelijke waarden (zie bijlage 1). Deze waarden zijn richtinggevend voor een goede inpassing van zonnepanelen. Uit de analyse blijkt dat de gemeente bijzondere landschappen heeft en dat vrijwel voor elk van deze landschappen geldt dat de ruimtelijke impact van zonnepanelen groot is.

⁶ In een uitspraak van 12 maart 2014 door de Raad van State (201307738/1/R1) is de aanleg van een zonnepanelenveld als vorm van verstedelijking aangemerkt.

De landschappelijke waarden worden onder andere bepaald door enerzijds de grootschalige openheid van de polders en beekdalen van het Hunzedal en de Drentsche Aa en anderzijds het kleinschalig landschappelijk raamwerk van de Hondsrug met open en gesloten akker- en weidepercelen, bossen, houtwallen en lanen. Verder heeft het buitengebied hoge natuurwaarden (Natura 2000/ Natuurnetwerk Nederland en overige natuurgebieden). Ook wordt veel waarde gehecht aan de openheid van het gebied aan weerszijden van de Drentsche Aa (het snelwegpanorama van de Drentsche Aa) en het zogenaamde Tussengebied, ten noorden van Haren. Grote delen van de gemeente zijn aangewezen als beschermd dorpsgezicht (Rijksstraatweg Haren en Glimmen). Tot slot heeft een groot deel van de gemeente de status van Nationaal Landschap (Drentsche Aa). Al deze waarden zijn zeer bepalend voor het karakter van Haren.

Om te voorkomen dat bovengenoemde landschappelijke waarden worden aangetast, kiest de gemeente ervoor om het buitengebied in principe uit te sluiten voor de ontwikkeling van zonneparken; dit geldt voor alle gebieden. Alleen bij hoge uitzondering kunnen zonneparken worden toegelaten. Van geval tot geval zal dit beoordeeld moeten worden middels een maatwerktraject (zie paragraaf 4.3). In dit maatwerktraject wordt onder andere gekeken naar de invloed van het zonnepark op de landschappelijke waarden, de mate van participatie en het meervoudig ruimtegebruik.

4.3 Maatwerktraject zonneparken in het buitengebied

Voor alle zonneparken in het buitengebied (aansluitend op het stedelijk gebied of los het landelijk gebied) geldt de voorwaarde dat er sprake moet zijn van een verantwoorde locatiekeuze. Dit betekent dat voor ieder zonnepark een maatwerktraject doorlopen moet worden dat resulteert in een inrichtingsplan. Dit maatwerktraject wordt gezamenlijk met de provincie en de initiatiefnemer georganiseerd. De maatwerkbenadering kan ook leiden tot de uitkomst dat het initiatief niet past op de voorgestelde locatie en in de voorgestelde vorm.

4.3.1 Zonneparken grenzend aan het stedelijk gebied

Een opstelling van zonnepanelen tot een oppervlakte van 200m² past meestal nog wel binnen een woonbestemming of bij een (agrarische) bedrijfsbestemming. Een opstelling van zonnepanelen groter dan 200m² tot 10.000m² wordt aangemerkt als bedrijfsmatig gebruik. Dergelijke grootschalige opstellingen zijn in strijd met het bestemmingsplan of de beheersverordening. Hiervoor geldt een “ja, mits beleid.” Er kan een tijdelijke ontheffing verleend worden aan het bestemmingsplan of de beheersverordening voor maximaal 30 jaar.

Hiervoor gelden de volgende voorwaarden:

- Aansluitend aan het stedelijk gebied als de omvang van een zonnepark niet kleiner is dan 200m² en niet groter is dan 10.000m² en mits de maatwerkmethode is toegepast;
- Er dient sprake te zijn van meervoudig duurzaam ruimtegebruik;
- Er moet een inrichtingsplan ten grondslag liggen aan het initiatief waarbij in ieder geval rekening is gehouden met de historisch gegroeide landschapsstructuur, de afstand tot andere ruimtelijke elementen en een evenwichtige ordening en in de omgeving passende maatvoering en vormgeving van voorzieningen voor de opwekking van zonne-energie;
- Er wordt inzicht geboden in de mogelijkheden voor omwonenden om te participeren in de ontwikkeling en opbrengsten van het zonnepark;
- De beoogde locatie maakt geen onderdeel uit van het “Natuurnetwerk Nederland” of het zoekgebied “robuuste verbindingzone” of de “bos en natuurgebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland;”
- De beoogde locatie maakt geen onderdeel uit van bestemmingen die zijn bedoeld voor de bescherming van landschappelijke, cultuurhistorische en natuurwetenschappelijke waarden zoals essen, beekdalen en/of poldergebieden, reliëf, geomorfologie, cultuurhistorie en het beschermd dorpsgezicht Rijksstraatweg;
- De beoogde locatie maakt geen onderdeel uit van gebieden die grenzen aan het stedelijk gebied van de stad Groningen;
- De beoogde locatie heeft aantoonbaar geen onevenredige gevolgen voor de natuurwetenschappelijke waarden.

4.3.2 Solitaire zonneparken groter dan 10.000m²

Voor de realisatie van een zonnepark los in het buitengebied groter dan 10.000m² geldt ook een nee, tenzij-regime. De ruimtelijke aanvaardbaarheid van een zonnepark zal van geval tot geval beoordeeld worden. In het maatwerktraject wordt onder andere gekeken naar de invloed van het zonnepark op de landschappelijke waarden, de mate van participatie en het meervoudig ruimtegebruik. Er kan een tijdelijke ontheffing verleend worden aan het bestemmingsplan of de beheersverordening voor maximaal 30 jaar. Volgens de provinciale omgevingsverordening dient hiervoor eveneens de maatwerkmethode te worden toegepast en dienen de GS van de provincie Groningen de locatie aan te wijzen op basis van een gemeentelijke, integrale gebiedsvisie. De hierboven genoemde voorwaarden in paragraaf 4.3.1 dienen daarbij in acht genomen. Daarnaast geldt een aantal locatie specifieke voorwaarden.

4.5 Bescherming van bomen, houtwallen en houtsingels.

De ruimtelijke kwaliteit van Haren wordt in grote mate gekenmerkt door de aanwezigheid van bomen, houtwallen en houtsingels. Er wordt veel waarde toegekend aan de groen- en bomenstructuur binnen de gemeente. De inwoners van Haren zijn trots op het groen. Desondanks kan de aanwezigheid van groen ook leiden tot schaduwwerking en daarmee tot een vermindering van energieopbrengst van zonnepanelen. Dit leidt er toe dat de gemeente steeds vaker in aanraking komt met verzoeken om bomen te snoeien of te kappen. In het kapbeleid gaat het behoud van bomen vóór de plaatsing van zonnepanelen. Het streven van de gemeente is er op gericht om het bomenbestand op peil te houden en waar mogelijk uit te breiden. Bomen (en houtwallen en houtsingels) dienen een algemeen belang en worden om de volgende redenen waardevol geacht:

- Bomen leggen CO₂ (kooldioxide) vast en produceren zuurstof;
- Bomen hebben een esthetische waarde en dragen bij aan de verbetering van de leefomgeving;
- Bomen en groen zorgen voor structuur en samenhang van de openbare ruimte;
- Bomen markeren bijzondere plekken zoals pleinen en entrees van lanen;
- Bomen zorgen voor een microklimaat en zorgen voor verkoeling tijdens hitteperiodes;
- Bomen vormen een ecologisch systeem en zorgen voor schuil- en foerageerplaatsen voor onder andere vogels, vleermuizen en insecten;
- Bomen zorgen er voor dat stof-, rook-, en andere deeltjes uit de lucht gefilterd worden.

De gemeente hanteert het principe dat de aanwezigheid van zonnepanelen of de wens om tot plaatsing daarvan over te gaan, in beginsel geen reden is voor het kappen bomen. De aanwezigheid van bestaande bomen (volwassen of in de groei) is bij uitstek een reden om vooraf bij de plaatsing van zonnepanelen te onderzoeken waar de meeste energieopbrengst behaald kan worden.

5. Procedurele aspecten

5.1 Omgevingsaspecten

Voor de realisatie van zonneparken moet in verband met de uitvoerbaarheid, onderzocht worden of sprake is van een goede ruimtelijke omgevings situatie. Hierbij dient getoetst te worden aan sectorale wet- en regelgeving op het gebied van ecologie, water, milieu en archeologie. Deze aspecten dienen nader onderzocht te worden bij het opstellen van een ruimtelijke onderbouwing. In bijlage 4 zijn deze omgevingsaspecten globaal opgesomd. Daarnaast dient in een ruimtelijke onderbouwing aandacht geschonken te worden aan gemeentelijk, provinciaal- en rijksbeleid, de maatschappelijke uitvoerbaarheid (lokale betrokkenheid en financiële participatie), economische uitvoerbaarheid en planschadeaspecten.

5.2 Procedure tot aanwijzing zonneparken

De realisatie van zonneparken kan niet plaats vinden op basis van de huidige planologische regelingen. Het college van burgemeester en wethouders heeft een positieve grondhouding ten aanzien van de ontwikkelingen van zonneparken omdat ze een bijdrage leveren bij de energieopgave van de gemeente.

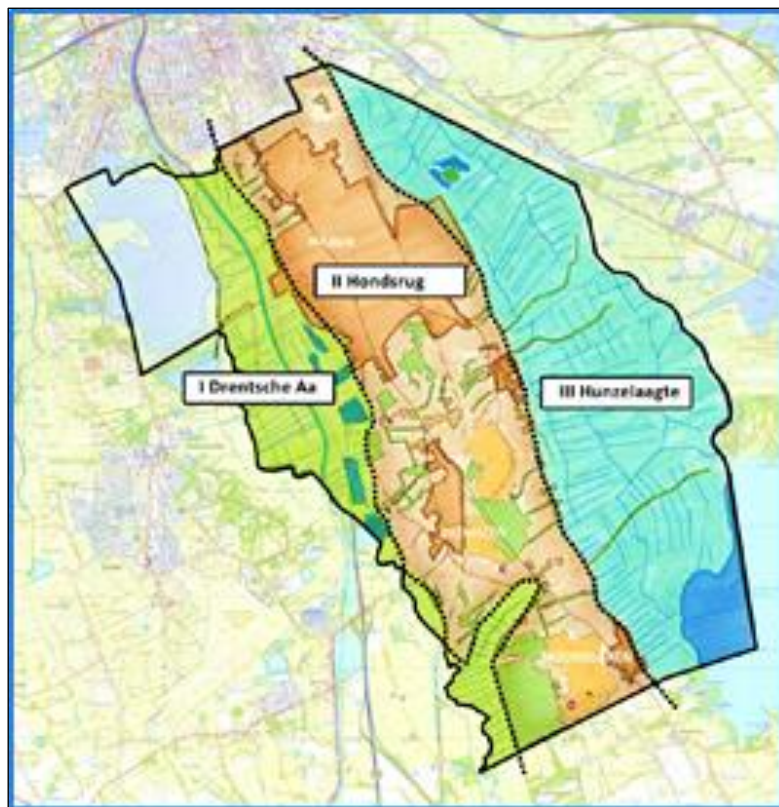
De (mogelijke) locaties van solitaire zonneparken in het buitengebied dienen aangewezen te worden door GS op basis van een integrale gebiedsvisie van de gemeente. Op basis van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) kan worden afgeweken van het bestemmingsplan of beheersverordening door middel van het verlenen van een omgevingsvergunning. Voorwaarde is dat de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening én een ruimtelijke onderbouwing bevat waarin de motivatie is opgenomen om af te wijken van het vigerende beleid (bestemmingsplan/beheersverordening).

Bijlage 1 Analyse landschappelijke waarden gemeente Haren

Beschrijving van de waarden en kenmerken van het Harense landschap.

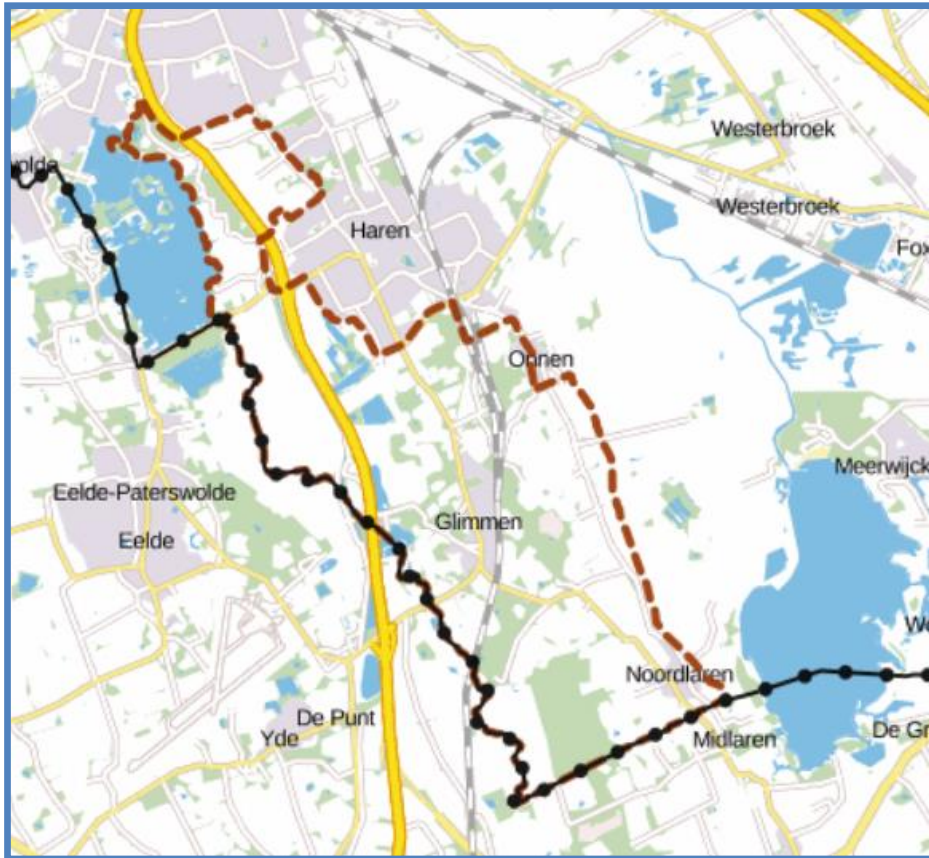
Het Landschapsontwikkelingsplan en de Kadernota Buitengebied bevat een analyse en waardering van het Harense landschap. Deze landschappelijke kenmerken dienen in acht genomen te worden bij de beoordeling van initiatieven om zonnepanelen te realiseren.

Het landschap wordt in grote lijnen bepaald door drie deelgebieden: het beekdal van de Drentsche Aa, de Hondsrug en de Hunzelaagte. De huidige verschijningsvorm van deze landschapstypen zijn een direct gevolg van de natuurlijke ontstaansgeschiedenis en de wijze waarop de mens deze gebieden vervolgens in cultuur heeft gebracht. Het landschap heeft een sterk agrarisch karakter en is rijk aan natuurwaarden. Het laag gelegen beekdal van de Hunzelaagte wordt gekenmerkt door grootschalige open landbouw- en natuurgebieden waarbij elke vorm van stedelijke activiteit ontbreekt. Dit geldt ook voor het landschap van het stroomdal van de Drentsche Aa.

Drie deelgebieden Drentsche Aa, Hondsrug en Hunzelaagte

Het centrale deel, de Hondsrug wordt bepaald door een mozaïek van stedelijke functies en landelijke functies in een oud cultuurlandschap. De Hondsrug omvat een kleinschalig landschappelijk raamwerk van open en gesloten akker- en weidepercelen met bossen, houtwallen en houtsingels en lanen. Glaciale ruggen en essen zijn hierbij belangrijke landschappelijke elementen. Kenmerkend voor de Hondsrug is verder dat ondanks het meer besloten karakter van dit landschap herhaaldelijk verre doorzichten mogelijk zijn tot in het beekdal van de Drentsche Aa en in de Hunzelaagte.

Begrenzing Nationaal Landschap Drenthe Aa

Bijlage 2 juridisch kader voor plaatsing zonnepanelen

In onderstaande tabel staan de plaatsingsregels per situatie weergegeven.

plaatsing		situatie	regels
op het dak?	1	is het een schuin dak waarbij: - het zonnepaneel volledig binnen het dakvlak geplaatst wordt? - het zonnepaneel in of direct op het dakvlak geplaatst wordt, zonder opbouw? - de hellingshoek van het zonnepaneel gelijk is aan de hellingshoek van het dak?	vergunningvrij maar niet regelvrij bijlage II Bor
	2	is het een plat dak waarbij de afstand tot de zijkant van het platte dak minstens gelijk is aan de hoogte van het zonnepaneel en de omvormer aan de binnenzijde van de woning geplaatst wordt?	
	3a	is het aan, op of in een monument ?	omgevingsvergunning activiteit "wijzigen van een (Rijks-)monument"
	3b	is het een monument waarbij de zonnepanelen worden geplaatst op een onderdeel van het monument dat geen monumentale waarde heeft danwel een niet beschermd bouwwerk bij een monument?	vergunningvrij (artikel 2, onderdeel 6 bijlage II Bor)
	4	is er sprake van een beschermd dorpsgezicht waarbij de zonnepanelen worden geplaatst op een achterdak waarvan het dakvlak niet naar de openbare weg is gekeerd?	bijlage II artikel 4a lid 2, sub b onder 2 Bor
op de grond of anderszins?	5	bij een monument (op een niet beschermd erf)	vergunningvrij (artikel 2, onderdeel 6 bijlage II Bor)
	6	in een beschermd dorpsgezicht	onder bepaalde voorwaarden vergunningvrij Bijlage II Bor artikel 4a lid 2 sub b onder 3
	7	- binnen de bestemming wonen en de energieproductie staat in verhouding tot de woonfunctie (niet-bedrijfsmatig)* - binnen de bestemming agrarische bedrijven (bouwperceel) of overige bedrijfsbestemmingen of daarmee gelijk te stellen bestemmingen en de energieproductie is in verhouding tot deze functies	omgevingsvergunning activiteit "bouwen." Past binnen bestemmingsplan
zonnepark**	8	stedelijk gebied***	omgevingsvergunning activiteit "strijd RO"
	9	buitengebied grenzend aan stedelijk gebied	omgevingsvergunning activiteit "strijd RO" nadat maatwerktraject is doorlopen
	10	buitengebied niet grenzend aan het stedelijk gebied (losliggend)	

* Niet-bedrijfsmatig: de energie-opwekking is overwegend bedoeld voor de eigen energieproductie.

** Zonnepark: een ruimtelijk samenhangende grondgebonden installatie voor het opwekken van energetisch of thermisch vermogen uit zon, groter dan 200m².

*** Stedelijk gebied: zie bijlage 3.

Bijlage 3 Stedelijk gebied

F Haren

Glimmen

Onnen

Noorderlaren

(niet op schaal)

Bijlage 4 Omgevingsaspecten

Ecologie: Natuurbeschermingswet (soort- en gebiedsbescherming) en eventuele gevolgen voor Natura 2000-gebieden en Natuurnetwerk Nederland (NNN).

Archeologie en cultuurhistorie: artikel 3.1.6 Bro: rekening houden met cultuurhistorie in het projectgebied en eventueel onderzoek in het kader van de Wet archeologische monumentenzorg

Water: watertoets en advies waterschap

Milieuzonering: afstemming bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen)

Bodem: eventueel verkennend bodemonderzoek en aspecten die betrekking hebben op het monitoren van de bodemkwaliteit. Zie ook artikel 20.1 en 20.1.1 van de provinciale Omgevingsvisie.

Geluid: toets Activiteitenbesluit, Wet geluidhinder.

Luchtkwaliteit: betekenis van het project voor de luchtkwaliteit.

Externe veiligheid: beschrijving beheersen risico's.

Lichthinder: beschrijving eventuele gevolgen van lichthinder en reflectie van het zonnepark.

Kabels en leidingen: beschrijving gevolgen en afstemming op aanwezige kabels en leidingen.

**Gebiedsvisie zonneparken gemeente Haren:
Addendum behorend bij de op 18 december 2017 door de gemeenteraad van
Haren vastgestelde beleidsnotitie voor zonnepanelen op daken en op de grond
'Zonne-energie in de gemeente Haren'.**

Inleiding

Deze gebiedsvisie is een aanvulling op de beleidsnotitie om een concreet toetsingskader voor aanvragen voor zonneparken in het buitengebied te kunnen bieden. Tevens kan deze gebiedsvisie – op verzoek van Gedeputeerde Staten - gebruikt worden om locaties voor zonneparken in het buitengebied te kunnen aanwijzen. Bovendien wordt de ruimtelijke geschiktheid van de concrete ontwikkellocaties 'De Mikkelhorst' en 'Grootslaan' op basis van een landschappelijke analyse in de beleidsnotitie hiermee beargumenteert en als zodanig te worden vastgesteld.

Landschappelijke analyse

Het Landschapsontwikkelingsplan, de beleidskaart archeologie en de Kadernota Buitengebied bevatten een analyse en waardering van het Harense landschap. Dit landschap wordt in grote lijnen bepaald door de centrale ligging van de Hondsrug met aan weerszijden de beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunze. De huidige verschijningsvorm van deze deelgebieden is een direct gevolg van de natuurlijke ontstaansgeschiedenis en de wijze waarop de mens deze gebieden vervolgens in cultuur heeft gebracht.

De Hondsrug

De Hondsrug vormt een noord-zuid georiënteerde glaciale rug waarop een mozaïek van stedelijke en landelijke functies ligt geconcentreerd. De bebouwing bestaat uit een reeks van esdorpen op de overgang naar de beekdalen. Het landschap laat zich typeren als een parkachtig esdorpenlandschap. Het is een oud cultuurlandschap dat wordt gevormd door een kleinschalig landschappelijk raamwerk met open en gesloten akker- en weidepercelen, (micro)reliëf, essen, bossen, houtwallen en houtsingels, lanen en pingoruïnes. Vanaf de besloten flanken van de Hondsrug zijn verre doorzichten tot diep in de open beekdalen mogelijk.

De beekdalen

Op de flanken van de Hondsrug wordt het begin van de natte laaggelegen beekdalen gemarkeerd door de overgang van houtwallen naar sloten als perceelgrenzen. De beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunze worden beide gekenmerkt door openheid en afwezigheid van bebouwing, doorsnijdingen of andere vormen van stedelijke activiteit. Naast de beken en de openheid zijn de petgaten en grote waterplassen zoals het Paterswoldsemeer als restanten van de vervening en zandafgravingen bepalend voor het karakter van de beekdalen. Het landgebruik wordt bepaald door (grootschalige) landbouw, natuur en (water)recreatie.

Gebiedsvisie

De landschappelijke kwaliteiten van het landschap van Haren zijn uitzonderlijk en divers. Het landschap is leesbaar als één samenhangend systeem met een helder contrast tussen de besloten Hondsrug en het open beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunzelaagte. In grote delen van de beekdalen komen hoge natuurwaarden voor die zijn vastgelegd met de aanwijzing als Natura 2000 gebieden, het Natuur-netwerk Nederland of overige natuurgebieden. Het stroomdal van de Drentsche Aa is daarnaast onderdeel van de aanwijzing als het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Vetrekpunt voor de gebiedsvisie vormt het in standhouden van het heldere contrast tussen de besloten Hondsrug en de open beekdalen. Dit betekent dan ook dat de beekdalen bij voorbaat volledig worden uitgesloten van de ontwikkeling van vrij liggende zonneterreinen.

Hoewel de Hondsrug de drager is van stedelijke functies waarbinnen ook primair de ruimte ligt voor het opwekken van zonne-energie (zie paragrafen 4.1 en 4.2.1), is het

overwegende kleinschalig besloten karakter van de Hondsrug bijzonder kwetsbaar voor verdere stedelijke activiteiten zoals zonneterreinen. Met de in paragraaf 4.3.1 geformuleerde en al door de raad vastgestelde voorwaarden wordt bijgedragen aan het behoud van de bijzondere kwaliteiten zoals de open ruimte het Tussengebied ten noorden van Haren en het aanzicht vanaf de A28 op het beschermde dorpsgezicht Rijksstraatweg Haren-Glimmen. Een nadere beschouwing van mogelijkheden voor vrij liggende zonneterreinen in het overige als buitengebied aangemerkte deel van de Hondsrug, dient plaats te vinden in het licht van de aanwezige aardkundige, natuurlijke en landschappelijke waarden, zoals karakteristieke waterlopen, essen en houtsingels, maar ook de waardevolle tussenliggende open ruimten en kwaliteit van de overgangszones tussen dorpen en het landschap. De hoge dichtheid van waarden in het fijnmazige mozaïek landschap maakt dat de Hondsrug als zoekgebied ook grotendeels is uitgesloten voor zonneterreinen.

Ontwikkellocaties

Binnen het resterende zoekgebied op de Hondsrug vragen potentiële ontwikkellocaties om een logische ruimtelijke/landschappelijke aanleiding en om mogelijkheden functiecombinaties of toevoegingen aan bestaande functies te realiseren. De volgende twee ontwikkellocaties op de oostelijke flank van de Hondsrug kunnen hieraan voldoen.

Dorpsrandzone Mikkellhorst (1)

De Mikkellhorst is een formeel in het buitengebied gelegen zorgboerderij die grenst aan en wordt ontsloten via de noordrand van de woonwijk Oosterhaar. De gronden rond de Mikkellhorst zijn onderdeel van een ruimtelijk groen restgebied. Het vormt een rafelige dorpsrandzone met daarin passende functies zoals een volkstuintencomplex en extensief beheerde weilandjes. Het talud van de spoorboog tussen het spoor Groningen-Assen het spoor Groningen-Hoogezand vormt een helder begrenzing aan de noordkant van het restgebied. De oostkant van het gebied gaat over in een natuurgebied dat deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en een Natura 2000 status heeft. Een zonneterrein kan, mits van een goede maat en schaal en landschappelijk ingepast, een ruimtelijk logische aanvulling op het aanwezige karakter en gebruik van deze dorpsrand vormen.

Voormalige vuilstort Grootslaam (2)

De tot de jaren 80 gebruikte vuilstort aan de Grootslaam vormt een zelfstandig ruimtelijk element, omgeven door sloten in de verder open Oosterpolder, gelegen ten oosten van de spoorlijn Groningen-Assen ter hoogte van de wijk het Harener Holt. Na de sluiting is het terrein als een groen element in het landschap blijven liggen en heeft de functie natuur gekregen. De omringende grond is agrarisch in gebruik. De percelen aan de zuidzijde maken deel uit van het archeologische waardevolle gebied van de voormalige Emdaborg. De realisatie van een zonneterrein binnen de contouren van de voormalige stortplaats biedt kansen om meervoudig ruimtegebruik te realiseren.

Uitgangspunten uitwerking

Eventuele hydrologische maatregelen zoals het ontwateren dan wel ophogen van gronden kunnen consequenties hebben voor de ecologische waarden van aangrenzende Natura 2000 gebieden en de ecologische waarden op de locaties. Nader onderzoek zal moeten aantonen welke gevolgen de aanleg van het zonneterrein heeft op de ecologische waarden en welke inrichtingsmaatregelen hiervoor noodzakelijk zijn. Voor de uitwerking en afweging van de landschappelijke inpassing dient de maatwerkmethode toegepast te worden. De ruimtelijke kenmerken van het gebied worden daarbij als uitgangspunt genomen. Naast de randvoorwaarden die vermeld staan in paragraaf 4.3.1 stelt de gemeente de volgende locatie specifieke randvoorwaarden voor de Mikkellhorst en Grootslaam:

- het zonneterrein sluit aan bij de bestaande landschappelijke kenmerken van de omgeving (verkavelingspatroon, sloten, aanwezige streekeigen beplanting rondom het terrein);
- het zonneterrein wordt zoveel mogelijk uit het zicht genomen;

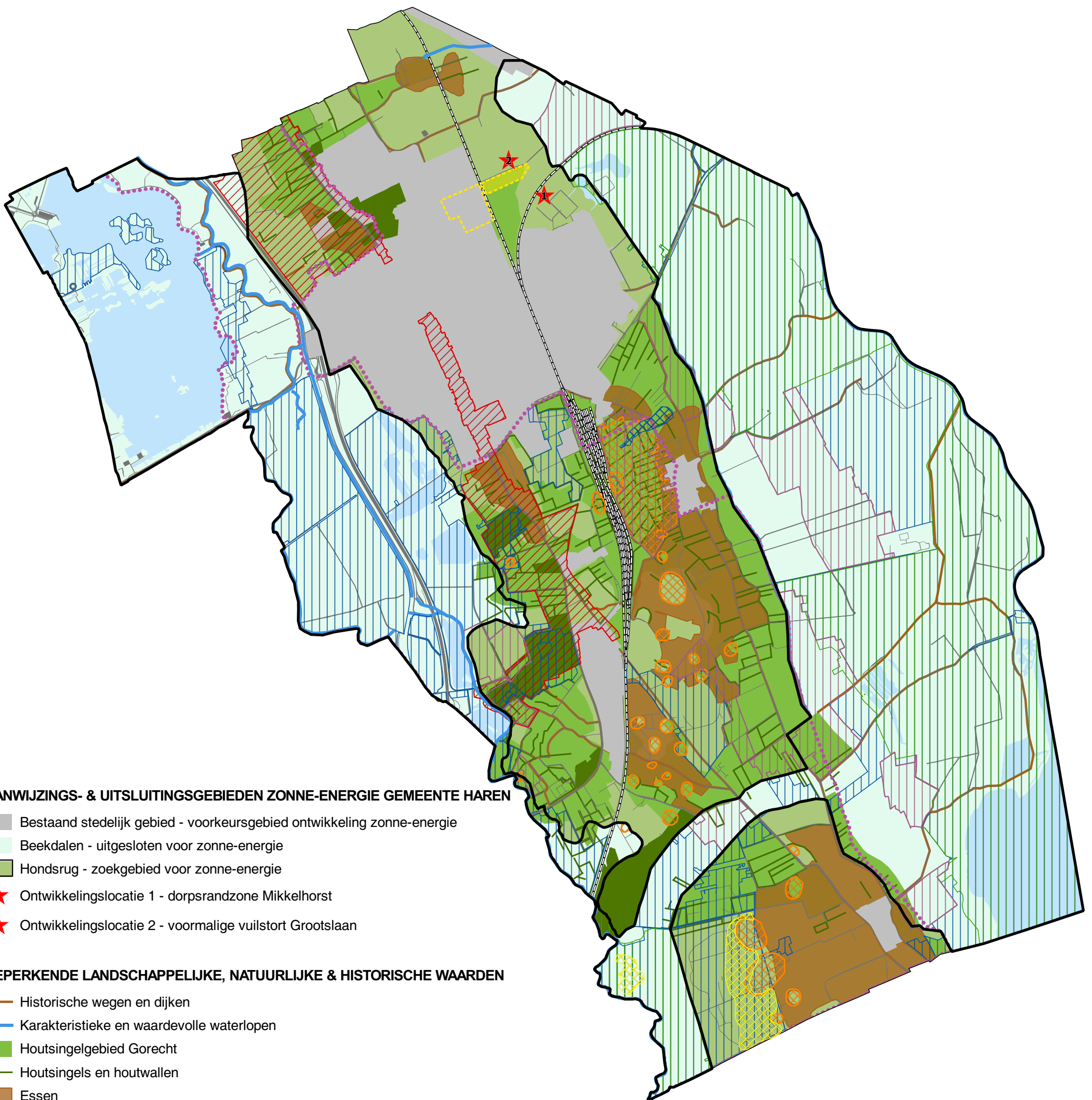
- bestaande beplanting wordt zoveel mogelijk gebruikt om het zonneterrein visueel af te scheiden van de omgeving;
- het kavel- en slotenpatroon en oevers blijven intact;
- beplanting voor de landschappelijke inpassing is streekeigen (inheems) en volgt zoveel mogelijk de bestaande kavelpatronen;
- overhoeken en andere delen (bermen van toegangspaden en oeverstroken), dienen op een natuurlijke wijze te worden ingericht (en beheerd);
- nabijgelegen NNN/Natura 2000-gebied en bestaande natuurwaarden moeten worden gerespecteerd;
- leidingenstroken ten behoeve van gas- en elektriciteit dienen gevrijwaard te blijven van beplanting en bebouwing.

Visiekaart

In de bijgevoegde visiekaart voor de gemeente Haren zijn de ligging van de aanwijzings- & uitsluitingsgebieden met onderliggende beperkende landschappelijke, natuurlijke en historisch waarden en de beoogde ontwikkelingslocaties expliciet gemaakt. Dat gebieden worden aangeduid als zoekgebied wil geenszins zeggen dat het gebied zonder meer kan worden aangewezen als ontwikkellocatie voor een zonnepark. De voorwaarden en eisen zoals opgenomen in de beleidsnotitie blijven van toepassing.

Nota bene: aan deze kaart kunnen geen rechten worden ontleend. De voorwaarden en eisen voor locaties voor zonneparken uit de beleidsnotitie zijn nog steeds van toepassing op de locaties die zijn aangeduid als zoekgebied voor zonne-energie,

Visiekaart behorend bij de beleidsnotitie Zonne-energie in de gemeente Haren

AANWIJZINGS- & UITSLUITINGSGBIEDEN ZONNE-ENERGIE GEMEENTE HAREN

- Bestaand stedelijk gebied - voorkeursgebied ontwikkeling zonne-energie
- Beekdalen - uitgesloten voor zonne-energie
- Hondsrug - zoekgebied voor zonne-energie
- Ontwikkelingslocatie 1 - dorpsrandzone Mikkellhorst
- Ontwikkelingslocatie 2 - voormalige vuilstort Grootslaan

BEPERKENDE LANDSCHAPPELIJKE, NATUURLIJKE & HISTORISCHE WAARDEN

- Historische wegen en dijken
- Karakteristieke en waardevolle waterlopen
- Houtsingelgebied Gorecht
- Houtsingels en houtwallen
- Essen
- Landschappelijke waarden - pingorunes, poelen en verkaveling
- Aardkundig waardevol - beekduinen en stuifzand
- Aardkundig waardevol - smeltwaterdal
- Bestaande borgterreinen en landgoederen
- Emdaborg - voormalig borgterrein
- Emdaborg - restant tuincomplex met eendenkooi
- Beschermd stads- en dorpsgezichten
- Natuur Netwerk Nederland (NNN)
- NNN-beheergebieden
- Natura 2000
- Nationaal Landschap Drentsche Aa

BASISTOPOGRAFIE

- Wateroppervlakken
- Hoofdwegen
- Spoorlijnen

Libau, 9 maart 2018